

Vi lever alla på vårt goda namn

Motion om stärkande av namnangivelsesrätten

Bakgrund

Ett av fundamenten i upphovsrätten är att alla upphovspersoner själva får bestämma över sina verk. Även om vi, som är upphovspersoner, överlåter de ekonomiska rättigheterna till andra har vi ändå alltid rätt att få vårt namn utsatt i samband med användning av de bilder vi levererar och det finns olika goda skäl till att lagen är utformad på det viset. I grund och botten handlar det om respekt för personen som har skapat. D v s att lagen, så att säga, bekräftar att det finns värden i skapandet och i det skapade som ligger utöver det rent ekonomiska värdet.

Praktiskt sett handlar namnangivelsen också om spårbarhet. Den är viktig för en intresserad läsare och den är viktig för att vi som fotografer ska kunna ta del av ersättning vi har rätt till.

Men det finns också andra värden i att vi som upphovspersoner anges med våra namn. Till exempel att det blir tydligt att det är en yrkesperson, en verklig människa, som har lagt ner sin själ och sin energi i att skapa något som får ett innehållsvärde.

Tyvärr finns det stora brister i hur de som är ansvariga för publicering av vårt arbete följer lagen. Vi ser bristerna inte minst på digitala plattformar där mängder av bilder publiceras utan att våra namn finns med. Bristerna finns hos traditionella mediehus men också på bloggar, i sociala medier, nyhetsbrev etc.

Ibland använder den som är ansvarig för publiceringen en sorts namnangivelse som kan ge sken av att man uppfyllt sina åtaganden. Det är när man enbart beskriver mellanhanden, tex en bildbyrå eller namnet på företaget som tillhandahållit bilden för publicering, men inte fotografens. Kravet borde vara att fotografens namn alltid ska anges och därefter med ett tillägg av t ex byrånamnet eller annan relevant källa.

Det bör sägas att vi som upphovspersoner har möjlighet att frånsäga oss rätten till namnangivelse och att det därmed inte alltid kan fastslås med säkerhet att ansvarig utgivare gjort fel när ett personnamn saknas, men det finns skäl att anta att anledningen till att våra namn saknas oftare beror på slarv, tidsbrist, okunskap och kanske ibland också bristande respekt för bilden/fotografen.

Vad finns det för risker med att det slarvas med namngivelse?

Även om det finns ett ganska starkt stöd för rätt till namngivelse är tillämpningen blek och det finns det risker med att inte värna den hårdare. Jag är rädd att den sakta urvattnas om vi inte står upp för namngivelsen och försöker äga initiativet till hur den ska tillämpas. Vid publicering hamnar vårt namn alltför ofta långt från bilden. Ibland i ett svåröverskådligt register längst bak i en bok eller i knappt läsbar finstilt text på en redaktionssida. Andra gånger är vi helt bortglömda. Risken finns förstås då att bilden inte tydligt blir kopplad till en yrkesperson med ett specifikt namn.

Om min beskrivning stämmer kommer den urvattnade respekten för bilden även att bidra till att fotografens status minskar liksom andra delar av våra rättigheter. Det ekonomiska värdet på våra bilder kommer också att reduceras.

Det finns möjligheter för oss i att synliggöras

Om vi vill stärka respekten för vårt yrke, och vår status som fotografer och innehållsskapare, är en grundläggande respekt för vårt namn en viktig del i. Vi lever alla på vårt goda namn och om vårt namn anges som det ska kommer både vårt namn (och vårt varumärke) att stärkas, men även våra möjligheter till nya uppdrag. För skapande yrkesmänniskor är ofta kopplingen mellan varumärke och namn intimt sammankopplade.

För varje person som hanterar bilder för publicering borde det vara självklart att se till att fotografens namn anges. En kombination av namn/källa är helt rimlig, men en mycket viktig idé med namngivelsesrätten är att kopplingen mellan verket och upphovspersonen ska vara tydlig. Det ska gå att förstå att det är Fotograf Nnnnnn Nnnnnn som har gjort den specifika bilden.

Digital teknik ger stora möjligheter för ansvariga utgivare att alltid kunna ange fotografens namn. Tekniken borde också kunna ge stöd till formgivare och ansvariga utgivare att upprätthålla hög respekt för namngivelsen.

För den som publicerar borde det också finnas ett värde i att man är tydlig med sina källor. Genom att sätta ut fotografens namn ger man bilden både en starkare identitet men man stärker också värdet av sin egen produkt.

På vilket sätt kan SFF agera?

Mitt förslag är att stämman uppdrar till styrelsen att ett åtgärdsprogram tas fram för att göra en rejäl satsning på namngivelsesrätten t ex genom att:

- kontakta för SFF närstående samarbetsorganisationer för gemensamma synkroniserade insatser.
- kontakta branschorganisationer på bildköparsidan för att utarbeta direktiv för hur namngivelse ska tillämpas enligt lagstiftningen i URL.
- kontakta webbutvecklare och digitala producenter för att informera om juridiken kring namngivelsesrätten och att t ex informera om att metadata i

bilder inte får tvättas bort i webbpubliceringssystemen, (här skulle webbutvecklare t ex kunna bygga publiceringssystem som t ex alltid efterfrågar namn när bild lagts in i layout och varnar för att byline inte är ifylld. Publiceringssystem borde t ex alltid innehålla ett fält intill bilden som är avsett för fotografnamnet).

- arbeta politiskt för att alla tillämpliga utbildningar regelmässigt ska undervisa om respekt för upphovsrättsskyddade verk och namngivelsesrätten.

- SFF:s representanter i samband med besök på utbildningar påminner om namngivelsesrätten.

- engagera myndigheter att stärka tillämpningen av lagstiftningen ang namngivelse.

- informera fotograferna om vikten av att inte efterge rätten till namngivelse utan att åtminstone kräva en kombination av källa/fotografnamn.

- att använda sig av en professionell kommunikationsbyrå för att kampanja och marknadsföra namngivelsesrätten, (för att både hitta sätt att kommunicera strategiskt men också att arbeta för att påverka systemet ”inifrån”).

- i förekommande fall hjälpa fotografer att driva rättsprocesser med skadeståndsanspråk för att skapa en starkare juridisk bas som kan ge stöd och respekt för namngivelsesrätten.

20-04-29

/Johan Günséus